

JOGTUDOMÁNYI KÖZLÖNY

KAPCSOLATBAN A DÖNTVÉNYEK GYŰJTEMÉNYÉVEL.

SZERKESZTŐI IRODA:

Üllői-út 2. szám, III. em.

Megjelen minden pénteken.

KIADÓ-HIVATAL:

Egyetem-utca 4-ik szám.

Előfizetési díj:

1 évre	6 ft
negyedévre	3 .

 A megrendelések a kiadó-hivatalhoz intézendők. — A kéziratok bérmentve a szerkesztői irodába.

Tartalom: A kir. Curia váltójogi gyakorlatából. dr. PLÓSZ SÁNDOR budapesti egyetemi tanártól. — A törvényhozás és az öröklési jog alakulása. Tekintettel a magy. öröklési jog tervezetére. Irta dr. KOHLER J. würzburgi egyetemi tanár. — Jogirodalom: Néhány szó «Régi magyar házassági jog» című munkám védelméül. Dr. báró ROSZNER ERVIN országgyűlési képviselőtől. — Törvénykezési Szemle: Téves esküdszéki ítéletek. SZÉKÁCS FERENCZ a budapesti törvényszék alelnökétől. — Magánjogi ítéletek kritikai fejtegetése. IX. Fájdalomdíj és születési költség. Dr. SCHWARZ GUSZTÁV budapesti ügyvéd s egyetemi m.-tanártól. — Az illetékesség a megtámadási perekben. TÓTH GÁSPÁR selmeczi ügyvédtől. — Leletezők ellen. Dr. FRAENKEL SÁNDOR budapesti ügyvédtől. — Különfélék. — Irtások. — Nemzetközi szemle.

Melléklet: Curiai Határozatok. — Kivonat a «Budapesti Közlöny»-ből.

A királyi Curia váltójogi gyakorlatából.

I.

A váltókibocsátó aláírásának helye.

A magy. kir. Curiának gyakorlata a feliratban megjelölt kérdésben ingadozó, még pedig sokkal inkább ingadozó, mint a hogy azt közönségesen hinni szokás. Én négyféle nézetet ismerem a Curiának ebben a kérdésben. Az áttekinthetőség kedvéért systematikus skálában fogom e nézeteket ismertetni. A chronologikus sorban nincs rendszer.

Előrebocsátom, hogy az eset, a melynek alkalmából a Curia a kérdésben nyilatkozott, többnyire az volt, hogy a kibocsátó aláírása nem közvetlenül a váltó szövege alatt, hanem az elfogadó aláírása alatt is állott. De volt más eset is.

1. A legszigorubb nézetet a Curia az 1887. évi 849. sz. határozatában vallja. A curiai határozat indokolása a következő: «Az idegen váltó jogi természete (!?) szerint a kibocsátó az intézvénnyezett arra hívja fel, hogy a váltóban kitett pénzösszeget a lejáratkor a rendelvényesnek fizesse ki; ... e szerint, hogy valamely személy, kinek névalírása a váltó előlapján előfordul, kibocsátónak tekintethessék, szükséges, hogy maga a váltó feltüntesse, hogy a névalírás az intézvénnyezetthez szóló felhívásra vonatkozik; *ez pedig akkor áll be, ha a kibocsátó ama felhívást a v. t. 3 §. 5 pontjának rendelkezése szerint aláírja.*

Ezután kimondja a határozat, hogy mivel a kérdéses aláírás nem közvetlenül a váltó szövege, hanem az intézvénnyezett nevei («névirásuk vagy a cím») alatt áll, az kibocsátói aláírásnak nem tekinthető és a váltó lényeges kellék hiányában nem alkalmas a váltóeljárásra.

Az első nézet tehát; a) *feltétlenül szükséges, hogy a kibocsátói aláírás közvetlenül a fizetési felszólítás alatt álljon; b) ellenkező esetben a váltólevél alakilag érvénytelen.*

2. Legközelebb áll ezen eldöntéshez az, a mely a Curiának 1886. évi 166. sz. határozatában foglaltatik. E határozat közölve van a *Jogtudományi Közl.* szerkesztősége által kiadott *Döntvénytár* új f. XIV. kötetében 171. sz. a. Az indokolás megegyezik a fennebbi határozatnak idézőjel között közölt elvi felfogásával, azon eltéréssel, hogy a fektetett betűkkel nyomtatott rész helyett ez következik: «mi *rendszerint* csak akkor áll be, ha a kibocsátó nevét ama felhívás alá írja.» Egyébiránt ebben az esetben kétségtelen, hogy az állítólagos kibocsátói aláírás az intézvénnyezett névirása alatt állott. A levont következmény is ugyanaz.

A második nézet tehát: a) *rendszerint szükséges, hogy a kibocsátói aláírás közvetlenül a fizetési felszólítás alatt álljon; b) ellenkező esetben a váltólevél alakilag érvénytelen.*

E nézetet követi a Curiának 1886. évi 373. sz. határozata is (l. az id. *Dtár* új f. XV. k. 36. sz.). Az alapul szolgált eset azonban nem vehető ki határozottan. A Curia határozata szerint ugyanis a fizetési «felhívás alatt az intézvénnyezett T. Lázár és T. Mórnak névalírása áll, felperesnek (kérdéses) névalírása pedig ezután a váltó másik oldalán (?) következik.» Egyebekben az indokolás ugyanaz, mint az előbbi határozatban.

Ide számíthatjuk továbbá a Curia 1882. évi 580. számú határozatát is (lásd az id. *Döntvénytár* új folyam III. kötet 94. sz.) Ebben a határozatban a Curia ugyanabból az elvi felfogásból indul ki, mint a 166/886. sz. határozat, a váltót azonban nem tekinti érvénytelennek, mert a kibocsátó aláírása, mely a váltó szövegébe belenyult, közvetlen az intézvénnyezetthez intézett felhívás alatt megkezdve iratott, az pedig, hogy az így megkezdett aláírás egyenes vagy vízszintes vonalban történjék, törvény szerint nem követelhető. Az eddig közölt határozatokkal szemben új e határozat indokolásában, hogy a Curia itt kiemeli azt a körülményt is, hogy «különben is a kereseti váltó arra nézve, hogy W. Mór ne kibocsátónak, hanem az elfogadóval együttes kötelezettnek tekintessék, mi támpontot sem nyújt.» Ez a gondolat tájékoztathat arra nézve, hogy hogyan kelljen a «rendszerint»-et értenünk.

3. Ismét más nézetet nyilvánít ki a Curia 1881. évi 179. sz. határozatában (l. id. *Dtár* r. f. XXVII. k. 58. sz.), azon eset alkalmából, hogy a kibocsátó aláírása az elfogadó névirása alatt állott. Ennek a határozatnak az indokolása is úgy kezdődik, mint az 1886. évi 166. számúé, azonban itt a Curia folytatólag azt is kimondja, hogy azért is szükséges, hogy a kibocsátó nevét rendszerint a fizetési felhívás alá írja, «hogy kétely se foroghasson fen az iránt, hogy a váltó előlapján létezhető több kötelezett között kibocsátókép ő tekintendő» és «mert oly személyről, kinek aláírása az elfogadó vagy más kötelezett névalírása alatt fordul elő s *aláírásából ki nem tűnik*, hogy azt mily minőségben tette, jogilag az vélelmezendő, hogy az aláírás felett megnevezettel együttes kötelezettséget vállalt.» Sulyt helyez továbbá a Curia e határozatában arra is, hogy alperes (elfogadó) tagadta, hogy felperes (az állítólagos kibocsátó) a váltónak oly tulajdonosa volna, ki ő irányában váltójogot érvényesíthetne, sőt határozottan azt állította, hogy ő és felperes a váltót mint együttkötelezettek irták alá.

A következmény, a melyet a Curia ezekből az indokokból levont, az volt, hogy felperest, mint az elfogadóval együttkötelezettet, keresetével *érdemileg* elutasította.

A harmadik nézet tehát: a) *rendszerint szükséges, hogy a kibocsátói aláírás közvetlenül a fizetési felszólítás alatt álljon; A b) szorosán véve az volna, hogy a váltó kibocsátói aláírás nélkül is érvényes.* Hanem ezt a következtetést nem akarom a Curia határozatából levonni, inkább nyugodjunk meg abban, hogy a Curia tévesen nem alkalmazta a váltóeljárás azon szabályát, mely szerint a váltókereset hivatalból visszautasítandó, ha a kereset alapját képező okiratból a váltó lényeges kellékeinek valamelyike hiányzik.

Nehogy azonban én is elnézéssel vádoltathassam, meg kell jegyezni, hogy a Döntvénytár közlésében, melynek hűségét feltételezem, nyoma sem található annak, hogy ez adott esetben a váltón egy második kifogástalan kibocsátói aláírás is létezett volna. Ellenkezőleg a kir. tábla egyenesen kimondta, hogy azon körülmény, hogy felperesnek kibocsátói aláírása alperesnek elfogadó aláírása alá van írva, a váltónak, mint olyannak hatályára befolyással nincs. De a kir. Curia egész indokolása, legalább is csonka, ha felvesszük, hogy a váltón egy kifogástalan kibocsátói aláírás állott.

Kiemelendő, hogy a Curia eme határozatában további tájékoztatást nyerünk a «rendszerint» értelme felől. Továbbá, hogy a Curia ezen, az itt szóban forgó kérdésben legrégebb határozatában, bár még csak mellékesen és ellentmondásban azon egyidejűleg kimondott nézetével, hogy a kibocsátói aláírás e minőségének magából a váltóból kell kitűnni, egy oly felfogást hangoztat, mely e kérdésben hozott legújabb határozatában döntő szerepet játszik.

4. A Curianak e legújabb határozata 1887. évi 627. sz. a. hozott és a *Jogtudományi Közlöny* f. évi 42. számának döntvény mellékletében 702. sz. a. van közölve. Az eset ismét az, hogy az állítólagos kibocsátói aláírás az elfogadó névére alatt áll. Az eldöntés a következő: «A beperesített A. alatti váltó megsemmisítéséből nyilván kitűnik, hogy alperesnek azon lévő aláírása a váltó szövege alatt van, és minthogy alperes kifogásaiban maga elismeri, hogy a kereseti váltót kibocsátói minőségben aláírta, ezzel szemben tehát azon kifogása, mintha a kereseti váltó a kibocsátói aláírást nélkülözné és ennek folytán mint lényeges kellék hiányában szenvedő okiratból váltójogi kötelezettség sem származhatnék, bírói figyelembe nem vehető, minthogy továbbá alperes mint kibocsátó váltójogilag felelős, a másodbiróság ítélete a per érdemére vonatkozóan ezen, többiben az abban felhozott indokolásnál fogva helyben hagyatik.»

A másodbiróság az első bíróság marasztaló ítéletét indokaiból helybenhagyta. Bár ezek az indokok a Curia által az érdemre vonatkozólag újakkal lettek pótolva, mégis kiemelendőknek találok belőlük a következőket: A váltótörvény 3. §. 5. pontjából nem az következik, hogy a kibocsátónak a váltó szövegét kell aláírnia; a 3. §. 5. pontjának kelléke megvan akkor is, ha a váltó kiegészítését képező kibocsátási aláírás a váltó szövege alatt bármely helyen található, mert a váltótörvény oly rendelkezést, hogy a kibocsátó neve a váltó előlapjának mely részére, különösen pedig az elfogadó neve fölé legyen írva, nem tartalmaz; kétségtelen, hogy a váltó előlapján szereplő többi személyek elfogadói minőségben vállaltak kötelezettséget, alperes tehát okszerűen csakis kibocsátó lehet.

A negyedik nézet tehát: *a kibocsátás aláírásának ugyan a váltó szövege alatt kell állani, de ha ezen kellék meglétében az aláírásnak kibocsátási minősége tekintetében kételyek merülnek is fel, ezeket a váltón kívül, beismeréssel és kétségkívül bizonyítással is el lehet oszlatni, azaz más szavakkal, a váltólevélnek és a váltónyilatkozatoknak a törvényben felállított alaki kellékei nem alakiak.*

Kétségtelen, hogy a Curia legújabb nézetét legkevésbé lehet elfogadni, legalább úgy, a mint az ki van mondva. Mert csak erről lehet beszélni. Az az elv, hogy a váltó alaki kellékére nézve alperes beismerése, vagy a bizonyítás eredménye legyen irányadó, a legélénkebb ellentmondásban áll a váltójog és nevezetesen a mi váltójogunk szellemével és intézkedéseivel. Tesz ugyan a törvény kivételeket azon szabály alól, hogy a váltó kellékeit csak magával a váltóval lehet bebizonyítani, nevezetesen az elvesztett váltónál (78. és 79. §§.), a törlésnél (6. §.) és a hamisításnál (82. §.), vagyis inkább ezt a szabályt nem is állítja fel, de az alól a szabály alól, hogy váltókötelezettséget csak a váltótörvény által előírt alak létesítésével lehet vállalni, nincs kivétel. Az akarat,

a mely a törvényes formában nem jut kifejezésre, váltóilag nem kötelez. Azt a fél a perben hatályosan beismerheti, és azt a váltón kívül is be lehet ellene bizonyítani, hogy ő magát a törvényes formában váltóilag kötelezte, de azt, hogy magát forma nélkül kötelezte váltóilag, hatályosan sem beismeri, sem bizonyítani nem lehet. Nevezetesen nem lehet ennél fogva azt sem bizonyítani, hogy kibocsátói, elfogadói forgatói vagy kezesi minőségben írta valaki alá a váltót, hanem csak azt, hogy az illető kötelezéshez szükséges aláírást és nyilatkozatot a törvényes formában eszközölte, azaz hogy a forma, ha most nem is áll már fen, de annak idejében fenállott.

A Curia felfogásával oda jutnánk, hogy a váltó formai érvényességét le lehet egyebek között azzal rontani, ha bebizonyítjuk, hogy az állítólagos kibocsátó csak mint tanu írta alá a váltót, pedig tudvalevőleg a váltó formai érvényességének még az sem árt, ha az állítólagos kibocsátó semmit sem akart, azon egyszerű oknál fogva, mert nem is ő írta, hanem más valaki hamisította oda nevét.

Egy más irányban a Curia nézete oda vezet bennünket, hogy a bíró a váltó kellékeit hivatalból nem vizsgálhatja.

És mégis, hátha a Curia ezen határozatában egy alapjában helyes gondolatból indult ki. Lehet. Azt, a mit alább ki fogok fejteni, bár nagyon homályosan, de lehet ily alakban is kifejezni. Ha a dolog így áll, akkor csak a szövegében van a hiba. Persze, a határozatok indokolásának egyik és nem utolsó célja kétségtelenül az is, hogy a felek a határozat helyességéről meggyőzessenek. Ezt a célt pedig a jelen indokolás aligha éri el. A Curia saját korábbi határozatai pedig mindenesetre megérdemelték volna, hogy a Curia jelen határozatának törvényességét bővebben indokolja, gondolatmenetét kifejtse.

(Bef. köv.)

Dr. PLÓSZ SÁNDOR.

A törvényhozás és az öröklési jog alakulása.

Tekintettel a magyar öröklési jog tervezetére.

Irta dr. Kohler J., würzburgi egyetemi tanár.

VII.

A mi az örökösnevezést illeti, az oly intézkedést, mint a 197. §-ban foglaltatik, — a már fenebb is mondottak szerint — kétségtelennek tartom. Mai jogunk szerint egészen magától értetik, hogy az «örökös» szónak használása nem szükséges, sőt ellenkező intézkedés kellene ahoz, hogy az ily alakúság megállapítottak. Másrészt egyetértek azzal a rendelkezéssel, hogy az ingó s az ingatlan vagyona nézve történt nevezés az ezen vagyonaalkatrészek aránya szerinti hányadrészekben történt nevezéssel egyenlő hatályu (198. §.).¹ De ehez hozzá kellene tenni, hogy ez örökösnevezés kapcsolatban áll a hagyatéki cselekvő vagyonnak a végrendelező által már megállapított (és pedig érvényesen megállapított) felosztásával. Hasonlóan áll a dolog a «heredis institutio ex re certa» körül (199. §.).² Arra az esetre, ha a végrendelező többről tesz osztályt, mint a mennyit a hagyaték tartalmaz, a tervezet 205. §-a helyesen rendelkezik; ³ az, a kinek javára semmi rész sincs megjelölve, annyit kap, mint a kinek meghatározott része legkisebb — mely rendelkezés feltétlenül előnyt érdemel a római jog egészen sajátos antik számadási elvekre alapított intézkedésének irányában.⁴ Csak hogy ugyanannak az elvnek állania kellene annak az esetnek eldöntésére nézve, midőn az örökség először «heredis institutiones ex re certa» által kimerítették, és azután még örökösnevezések a részek meghatározásával, vagy meghatározása

¹ V. ö. a szász tkönyv 2170. §-át, valamint Code civil a. 1010.

² V. ö. a szász tkönyv 2183. §-át.

³ Megfelelően a szász tkönyv 2180. §-ának.

⁴ Ex asse fit dupondium, fr. 17. §. 3., 4., 5., fr. 18. de hered. instit.